

11. КОРЕЛАЦИОНИ НАЦРТ

Да се подсетимо: корелацијом утврђујемо повезаност варијабли, не утврђујемо узрочно-последични однос варијабли! Дакле, утврђујемо да ли су варијабле повезане, а не да ли је нпр. варијабл А узрок варијабле Б. Уколико утврдимо повезаност две варијабле, не значи да смо истовремено утврдили и да је прва варијабла узрок друге варијабле.

Израз корелацијски нацрт односи се или на (1)студије (истраживања) које не користе било који облик манипулације независном променљивом, или на (2)студије (истраживања) које чак не идентификују независну променљиву, јер хипотеза не одређује узрочно-последичну везу. **Тако да у корелацијским студијама не манипулишемо или не бирамо (што је одлика експерименталног нацрта), већ само меримо.**

Ако је идентификована независна варијабла, било какво узрочно закључивање треба да буде крајње опрезно, јер је временски приоритет узрока заиста тешко утврдити.

Баш као и експериментални нацрта, постоји неколико стандардних корелацијских нацрта са којима би требало да будете упознати.

Пре свега, постоји **нацрта пресека** у коме се у једном одређеном тренутку разматра пресек популације, једна - обично велика - група. Обично се одмери прилично велики број својстава одједном.

Циљ је истражити повезаност између променљивих на начин који тачно описује већу популацију.

Унутар великог узорка могу се упоредити групе, али важно је напоменути да учесници нису претходно одабрани да представљају ниво независне променљиве као што је то у експерименталним студијама са појединачним варијаблама разлика.

Термин анкета или нацрт анкете понекад се користи за означавање нацрта студије пресека, јер се у тим студијама често користе анкете. Али, ово је несретан термин, јер *метода мерења* заиста нема никакве везе са *поставкама истраживања*.

Друга врста студија је дизајн **временских серија**. Дизајн (или нацрт) временске серије може се односити на једну особу која се мери у више тачака у времену, обично са многим тренуцима мерења у брзој промени и у фиксним интервалима.

У неким пољима друштвених наука, термин *временске серије* користи се синонимно са појмом *лонгитудинални дизајн*. Али 'лонгитудинални дизајн' се углавном односи на групу која се мери у више тачака у времену, тако да ово може довести до збрке.

Термин *временски низ* се такође користи за квази-експерименталне дизајне где се један или више услова мери више пута пре и после примене интервенције.

Термин **панел нацрт** или дизајн попречног пресека временске серије користи се за неексперименталне студије које прате више од једног појединца током дужег временског периода, без интервенције. У дизајну панела иста група људи мери се у неколико тачака у времену.

Посебан случај дизајна панела је *кохортни нацрт*, где су полазници исте старости, или истовремено започели нову школу или су се у исто време запослили итд.

Ок, лако је помешати ове појмове са појмовима лонгитудално истраживање и нацрт понављаних мерења. Генерално гледано, лонгитудинално се односи на сваку студију која прати једног или више учесника током дужег временског периода, било да је експериментална, квазиекспериментална или корелациона.

Дизајн временских серија обично се односи на корелацијске студије само једне особе, мерене у фиксним интервалима. Термин временски низ такође се може

односити на групе појединаца које се мере више пута, али тада се тај термин повезује са квази-експерименталним дизајном.

Да закључим: У корелацијским дизајном истраживачи разликују три врсте студија које се разликују у димензијама *појединац и време*. Дизајни попречних пресека односе се на мерење многих појединаца - обично на многим променљивим - у једном тренутку.

Дизајни временских серија прате само једног појединца током више тачака времена. Панел студије комбинују обе димензије разматрајући групу истих појединаца у више тачака времена.